

ULTIMA ESPERANZA BOOKS

Per Erik Tell

TILL FOTS

genom

EUROPA

Till minnet av Jacob
(1956-1975)

INNEHÅLL

Förord	9
1. Som Nils Holgersson gav vi oss iväg	13
<i>Utrustning för vandringen</i>	18
2. Currywurst och fotvård	19
3. Gamla saltvägen söderut	24
4. Bärbel tog fram dragspelet	32
5. I bröderna Grimms skogar	38
6. Farfars IFA får upprättelse	46
7. Om kriget kommer	56
8. I utkanten av ovädret Elvira	62
9. Vi kommer i tidningen	70
10. I revolutionären Struves spår	77
11. Kalabaliken i Bendorf	83
12. På akuten i Besançon	90
13. Asterix och trolldrycken	98
14. Med borgmästarens tillstånd	106
15. Släktträff i Limoges	113
16. De tre musketörerna	122
17. I Condom	128
18. Över Pyrenéerna	134
<i><u>I Baskien</u></i>	
19. San Sebastián: Kontrasterna gör kulturhuvudstaden	147
20. Vitória-Gasteiz: Här händer ingenting	151
21. Bilbao: Såsen kryddas	155
22. Eibar: Hurrengo geltokia	160
23. Gernika: En vändskiva i världen	168

Förord

Det finns många olika Europa.

På väg hem i nattbussen från Paris mot Köpenhamn kommer passpolisen ombord flera gånger. Tullen gör en grundlig genomgång av buss, resenärer och bagage i Hamburg och i Rödbby är det den danska polisen som spänner ögonen i passage-rarna och begär fram passet.

Vi är inte många ombord på bussen, kanske ett femtontal totalt, men nästan lika många nationaliteter. Vi flyger inte business class. Vissa blir mer granskade än andra. Det är en obehaglig påminnel-se om hur Europa har förändrats det senaste året, när den danske passpolisen i Rödbbyhavn säger:

– You need to have a passport. The border is closed.

Jag tog bussen för att de många restimmarna skulle ge mig en sannare känsla av hur långt jag hade gått, för att förstå avståndet, men det överskuggades helt av denna andra verklighet jag fick uppleva.

Det var på andra vägar jag traskade genom Europa under april till augusti, sommaren 2016. Passet låg nedpackat och bortglömt i ryggsäckens innersta och flykting- och terrorrädslan var väl bara en grå skugga av de svarta rubrikerna om upprörda Öresundspendlare.

Vad jag har lärt mig under min långa resa är att Europa är fan-tastiskt när man kommer utanför storstädernas stressiga vimmel.

Bilder, minimala dagboksanteckningar, facebook-klotter och mail utgör, tillsammans med de minnen jag har, grunden till den här boken om min vandring till Pamplona, från Öremölla på den skånska sydkusten. Solbrännan bleknar redan efter några veckor, men minnena finns kvar, både de som sitter någonstans i huvudet och de på kamerans minneskort.

Jag gick tillsammans med Pelle Brask, men de tankar och reflek-

tioner som jag för fram i boken är helt och hållet mina egna och de ska han inte lastas för.

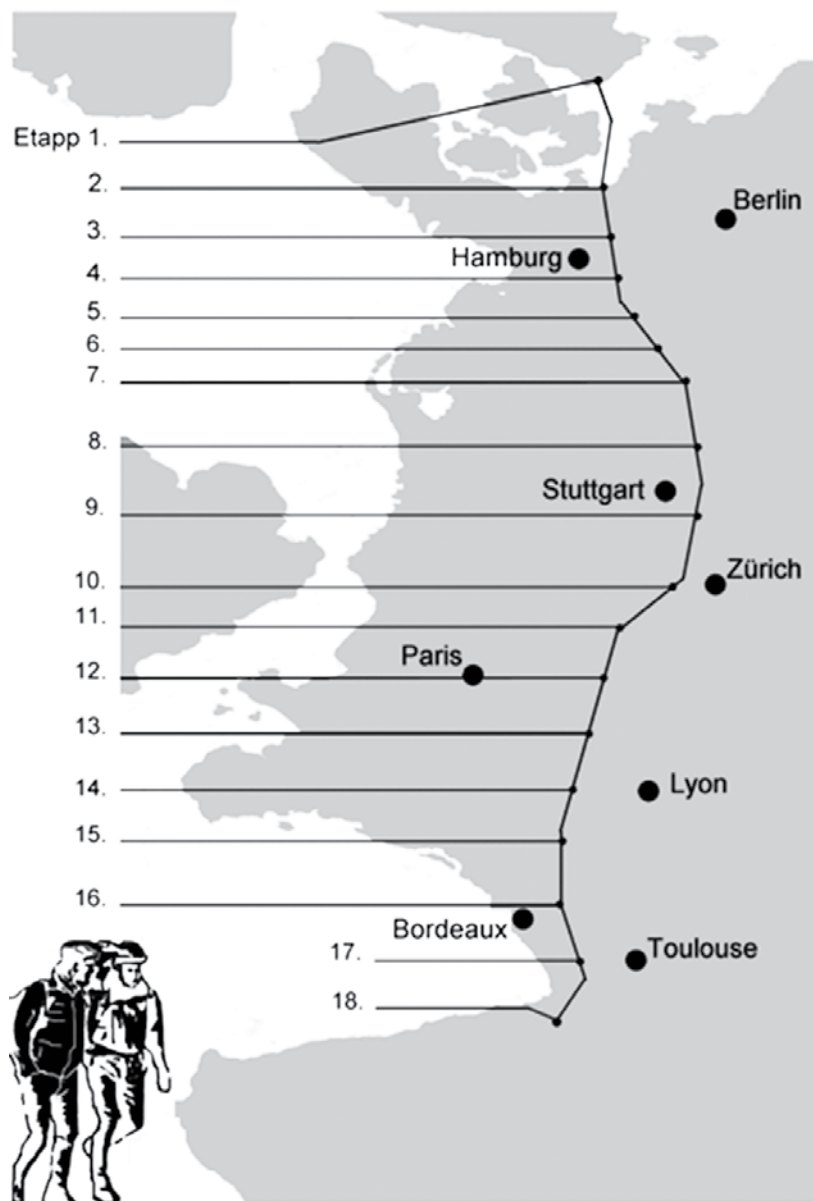
Vi tillbringade nästan fyra månader tillsammans på vägar och skogsstigar, på vandrarhem och campingplatser. Självklart lär man känna varandra väl under så lång tid när man lever så nära tillsammans och jag kan bara säga tack till Pelle för den vänskap som vuxit fram mellan oss. När jag avslutade min vandring i Pamplona valde han att fullfölja till Santiago de Compostela, och slutmålet Fisterra vid Atlantkusten. Hans hustru Lotta följde honom från Burgos.

Per Erik Tell

Vitória-Gasteiz och Onslunda

oktober 2016

Till fots genom Europa

1.

Som Nils Holgersson gav vi oss iväg

Öremölla - Trelleborg (17 april)

Vi drack en del whisky i Pelle Brasks båt, s/y Bianca Jagger, i Kåseberga hamn den där lördagskvällen för mer än tre år sedan. Därför kan jag inte riktigt redogöra för hur idén om att gå till fots till Spanien kom upp, men när båten lade ut och vi kryssade tillbaka mot Ystad var det i alla fall bestämt.

Den 17 april 2016 skulle vi lämna Sverige och ge oss iväg på vår vandring till solen.

Det var ingen händelse att vi startade i Öremölla, Abbekås. Eftersom Pelle bor i Skurup, och jag bodde i Ystad då vi började planera vår vandring, tyckte vi att Abbekås låg behändigt till. Det betydde att vi fick en ganska lång första dagsetapp (cirka 35 kilometer), men vi hade redan gått den en gång på några av våra få förberedande träningsrundor. Minst lika mycket för att lära känna varandra som en fysisk övning.

Det före detta fiskeläget på sydkusten har dessutom ett symbolvärde för mig personligen, då fars släkt sedan urminnes tider varit verksamma som fiskare här och jag varit mycket hos farmor Ester och farfar Fridolv i Abbekås.

När sedan Janna och Mladen på Hotell Vagabond i Öremölla gamla skola fick höra talas om vår vandring bjöd de på en härligt stadig bufféfrukost till oss och alla de som kom för att vinka av oss. Några av vännerna följde oss dessutom en bit på vägen. Vissa ända till Trelleborg.

Förutom Hotell Vagabond med övernattningar i cirkusvagnar driver Janna och Mladen Teater Kapija i det här fantastiska vitkalkade huset alldeles invid vägen mellan Skivarp och Abbekås. Ett konstnärligt och kreativt par. Huset är den gamla skola där

min far Willy en gång i tiden lärde sig att skriva och räkna. Efter det gick huset under en period under namnet Möbelhallen och där sommarjobbade jag själv sista året i gymnasiet, körde möbelbuss och sorterade soffkuddar i de många prången under takåsarna. Varje lördagseftermiddag då bussen, en Opel Blitz, parkerats och bokhyllorna hamnat på rätt plats bjöd möbelhandlaren Arthur på en sup tillsammans med lönekuvertet, innan jag cyklade hem och höll helg.

Hotell Vagabond kändes alltså som en utmärkt utgångspunkt för vår Europaluff. Innan vi lämnade Öremölla stämplade Mladen också våra pilgrimspass med en fin rund röd luffarstämpel.

Pelle hade förberett både sig själv och mig väl inför vår långa vandring. Han hade rekvirerat pass från pilgrimskontoret i Santiago de Compostela, vårt uttalade mål. Pilgrimspassen skulle fungera som ett bevis på att vi var pilgrimer och bland annat ge oss tillträde till de särskilda härbärgen som finns för pilgrimer längs de många, långa leder som bär mot Santiago de Compostela, Jakobsvägarna. De drivs ofta av kyrkan eller av föreningar med anknytning till kyrkan. Passen skulle fyllas med stämplor från kyrkor, församlingar och övernattningsplatser som bevis på att vi verkligen tagit oss hela den långa vägen från Sverige till Spanien till fots. I Santiago ska de sedan granskas och godkännas. Först därefter får man ut sitt pilgrimsbevis, ett sirligt diplom att hänga på väggen, av någon kyrklig potentat.

Jag kan gott erkänna att jag inte hade riktig koll på detta innan vi gav oss iväg. Jag hade köpt en guidebok om att vandra till Santiago de Compostela i vilken allting fanns att läsa, men inte haft tid, ork eller lust att läsa särskilt mycket. Jag hade kanske inte heller riktigt tänkt tanken att vara pilgrim eller vad det innebar. Jag kände mig mer som luffaren som tänkte ta dagen som den kom. I efterhand är jag självklart mycket tacksam över Pelles förutseende att skaffa oss pilgrimspass, trots att jag fortfarande tog det med en klacksark och dessutom lät TT-Lines kontor i hamnen i Trelleborg stämpla i passet.

Jag kände mig däremot absolut inte dåligt förberedd inför själva vandringen när vi lämnade Hotell Vagabond kring klockan tio på förmiddagen för den första dagsetappen, mot färjan i Trelleborg. Jag hade gått in vandringskorna uppemot tjugo mil och tyckte att

de på det hela taget kändes bra. Bland annat gick vi en tvåmilatur kring Hovdala slott utanför Hässleholm bara en vecka för avgång. Hovdala var platsen där vi båda en gång möttes och fröet såddes till det här stolleprovet. Jag hade köpt en stor ryggsäck efter Pelles rekommendationer, och efter en kort genomgång av vad som fanns, och ett likadant tvåmannatält som han hade införskaffat. Jag hade sovsäck och liggunderlag. Allting hade vägts och mätts. Trots att vi båda hade pratat om att tio kilo i ryggsäcken var fullt tillräckligt väjde ryggsäckarna med sitt innehåll nästan femton då vi inledde vår vandring. Det blåste hårt, motvind, när vi gav oss ut på den skånska prärien, denna annars så soliga och tiogradiga förmiddag. Jag hade långa jeans, min tjocka ylletröja och en anorak. Keps på huvudet och sjal runt halsen. Allting kändes väldigt bra. Det var inte särskilt tungt.

Veckorna före avfärd var hektiska, även om själva reseplaneringen inte tog särskilt mycket tid i anspråk. Det handlade mer om jobb som skulle avslutas och en rad andra praktiska saker att ta itu med. Allt det där som krävs för en längre tids frånvaro. Eftersända posten till dottern Linnea, lämna över bilen, Sigge Lill-Cittra, till sonen Hjalmar, fixa reseförsäkring och telefonabonnemang, säga upp tidningar och röja upp i huset som i alla fall för en kort tid skulle vara uthyrt under sommaren. Jag hade ett halvår tidigare sålt min lägenhet i Ystad och köpt ett hus i Onslunda på Österlen. Det var delvis som ett sätt att finansiera min vandring. Jag räknade med att jag skulle vara på luffen under kanske ett halvårs tid och att det under den tiden inte skulle komma in någon nämnvärd inkomst, trots att utgifterna skulle fortsätta ticka. Det var en ekvation som krävde en mer handfast lösning då trissvinster och tretton på tipset aldrig plötsligt händer i min värld.

Det betydde samtidigt att jag hade ett hus som trots allt krävde viss tillsyn, en gräsmatta att klippa och frukt och bär att skörda. Exakt hur mycket hade jag ingen aning om eftersom jag flyttat in när fjolårssäsongen var över. Jag hyrde in gräsklippartjänst för sommaren och bad min syster Karin att med jämna mellanrum titta till huset och plocka rabarber. Även de närmaste grannarna fick veta att jag skulle vara borta en längre tid.

Precis en vecka före avgång hade jag det roliga uppdraget att prata inför publik om min kommande vandring på Ystads stads-

bibliotek tillsammans med Ýrr Jonasdóttir, som gjort många långvandringar. Det blev ett både skojigt och informativt utbyte där hennes erfarenheter ställdes mot mina spekulationer och vilda gissningar om vad jag gett mig in på. Två saker av det som Ýrr berättade fascinerade mig mer än annat. Det ena var den inre resa som hon poängterade att alla som ger sig ut på en långvandring förr eller senare hamnar i, det andra att jag skulle minska i vikt. Framförallt det sistnämnda såg jag fram emot, då jag i april 2016 åter var obehagligt nära 90-kilosgränsen på min badrumsvåg.

Den inre resan hade jag mindre förhoppningar om. Jag ser mig inte som någon drömmare och jag insåg att den yttre resan, det vill säga den fysiska vandringen skulle vara fullt tillräcklig för att sysselsätta mig de närmaste månaderna. Hur rätt jag hade visade sig redan då vi stannade till i Smygehamn, drack kaffe ur medhavda termosar, åt smörgåsar, småpratade och vilade en stund. Redan där och då kunde jag känna att det var blåsor på gång, på fotsulor och tår. Pelle, erfaren fjällvandrare, hade poängterat vikten av att köpa för stora skor och jag hade ett par skor som var ett nummer för stora. Uppenbarligen ändå för små. När vikten kommer på ryggen svullnar fötterna minst ett nummer, kanske ännu mer.

När vi bordade färjan i Trelleborg var det med stapplande steg. Blåsorna gjorde ont och det var härligt att ta av skorna och krypa ned i kojén.

Det var en extra poäng att vi stävade ut ur hamnen med just den färja som döpts till Nils Holgersson. Selma Lagerlöfs oavsiktliga äventyrare kom ju från Vemmenhög, i Skurups kommun, som vi båda har anknytning till och även om lille Nils for norrut på gås-karlens rygg och vi vände näsan söderut i en ombonad färjehytt så var det med samma upptäckarglädje och nyfikenhet på vad vi skulle möta, som vi gav oss iväg från hembygden.

Många vänner följde oss den första etappen över den skånska prärien, från Öremölla till färjan i Trelleborg.

Min utrustning för vandringen

Det här är vad jag bar med mig under vandringen från Öremölla till Pamplona. En del saker var med från början, en del föll ifrån under vandringen medan annat tillkom. Vikten varierade mellan 14 och 21 kilo.

- Ryggsäck: Osprey 58 (storlek large, ca 60 liter).
- Regnskydd till ryggsäck.
- Tvåmanstält: Jack Wolfskin Gos-samer II.
- Liggunderlag, uppblåsbart.
- Sovsäck, lättvikt.
- Innerlakan till sovsäck.
- Uppblåsbar kudde.
- Vandrankängor (1 par sträckan Öremölla-Göttingen och 1 par sträckan Göttingen-Pamplona) 2 storlekar för stora.
- Sandaler (från Lübeck, dessförinnan sneakers).
- 2 handdukar (båda lättvikt trekkerhanddukar, liten och stor).
- 1 par jeans (som sprack och kastades, ersattes av jeansshorts).
- Livrem.
- 1 par badshorts.
- 1 skjorta.
- 1 t-shirt.
- 1 tunn fleecetröja.
- 1 linne.
- 4 par korta innerstrumpor.
- 2 par yllestrumpor (ersattes av tunnare vandrarstrumpor).
- 4 par kalsonger.
- 1 tjock stickad ylletröja.
- 1 anorak.
- 1 keps.
- 1 sjal.
- 4-5 plastpåsar (modell soppåse, för förvaring).
- 1 tygkasse.
- Dator, modell Toshiba Satellite Mini-click.
- Kamera, modell Nikon D5100 + optik Tamron 18-270 mm.
- Mobiltelefon med abonnemang + särskilt surfpaket. (Tillgång till kartor, t.ex. Google Maps).
- iPod (med 1400 låtar).
- Diverse elektronik (laddare till mobiltelefon, kamerabatteri och iPod, extra batteri till kamera, hörpluggar, usb-sladd kamera-pc, usb-minne, extra minne till kameran, bankdosa, ficklampa).
- 2 par extra glasögon (reserv + terminalglasögon)
- Dagbok, anteckningsbok, pennor och boken "Vandra till Santiago de Compostela" av Ewa Hellström-Boström (som jag aldrig behövde).
- Necessär (deodorant, shampoo, nagelklippare, fotfil, fotkräm, topz, liten påse tvättmedel, tandborste och tandkräm).
- Syetui (nål, tråd, sax, pincett och lagningsatts till liggunderlag).
- Reseapotek (Ipren, plåster, antiseptisk sprej, samarinpåsar, nässprej och apotekets hudsalva).
- Hushållsartiklar (kombinerad sked/gaffel s.k. spoork, kåsa, frisbee som fungerade som tallrik, mindre stekpanna, tändare, fickkniv, 2 PET-flaskor på vardera 1,5 liter för dricksvatten).
- Börs (bankkort, körkort)
- Pass.
- Min vandrankompis Pelle Brask bar dessutom ett mindre Optimus gasolkök med extra gasoltuber samt gps och en analog kompass.

2. *Currywurst och fotvård*

Travemünde - Lübeck - Ratzeburg (18 april - 20 april)

Först långt efteråt berättar Pelle att han hade varit djupt bekymrad över vår start. Eller rättare sagt min start, eftersom jag hade fått ganska många och stora blåsor under fötterna och på tårna och i rättvisans namn hade ganska jobbigt att ta mig fram. Även om jag i allmänhet har en ganska hög smärttröskel så erkänner jag att det var besvärligt.

Vi lämnade Nils Holgersson så snart färjan lagt till, men stannade till i terminalen i Travemünde för att äta frukost. Det som bjöds var kaffe och tre stekta ägg tillsammans med bacon och några bitar bröd. Eftersom trampdynorna i stort sett bestod av stora blåsor gjorde det naturligtvis extra ont då jag tog ett steg nedför trappan i terminalen. Försök själv gå nedför en trappa enbart på hälar. En smärtsam ankomst till Tyskland.

Efter frukost gav vi oss iväg den dryga milen in mot Lübeck, vårt första planerade stopp. En blygsam start, men med tanke på mina fötter var det svårt nog. Inte minst var jag irriterad över att min start hade blivit som den blev. Själva smärtan kunde jag väl stå ut med, men så här kunde det ju inte vara. Det gick inte fort och det var jobbiga steg, så när vi närmade oss själva Lübeck och dess stadskärna tog vi de sista två kilometrarna buss in till city och letade upp ett vandrarhem. Ändå var jag aldrig på allvar bekymrad över att mina problem på något sätt skulle hota själva vandringen. Jag visste att det var ett övergående problem som jag var tvungen att handskas med och ta mig igenom.

Vi beslutade oss för att stanna två nätter i Lübeck för att läka mina blåsor och samtidigt få en möjlighet att se lite mer av den medeltida Hansastaden, känd för sin julmarknad och marsipan.

Trots mycket resande har jag aldrig varit någon ständig vandrar-